

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 171g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a articolului
67 alin. (4) și a sancțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal
(*sancționarea femeilor care îngrijesc de copii în vârstă de până la 8 ani cu muncă
neremunerată în folosul comunității*)

CHIȘINĂU
30 martie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 1 noiembrie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 30 martie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 67 alin. (4) și a textului „cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl avocat Dragoș Chetragu, în interesele dnei Irina Șarupici, parte în dosarul nr. 1-1999/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Petru Păun de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală de învinuire a dnei Irina Șarupici de comiterea infracțiunii de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat.

4. La 21 septembrie 2022, dl avocat Dragoș Chetragu a ridicat, în interesele dnei Irina Șarupici, excepția de neconstituționalitate a articolului 67 alin. (4) și a textului „cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal.

5. Printr-o încheiere din 12 octombrie 2022, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

„(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

(2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie,

repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

(3) Durata săptămânii de muncă este de cel mult 40 de ore.

(4) Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.”

Articolul 44 Interzicerea muncii forțate

„(1) Munca forțată este interzisă.

(2) Nu constituie muncă forțată:

a) serviciul cu caracter militar sau activitățile desfășurate în locul acestuia de cei care, potrivit legii, nu satisfac serviciul militar obligatoriu;

b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;

c) prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale, stabilite de lege.”

Articolul 49 Protecția familiei și a copiilor orfani

„(1) Statul facilitează, prin măsuri economice și prin alte măsuri, formarea familiei și îndeplinirea obligațiilor ce îi revin.

(2) Statul ocrotește maternitatea, copiii și tinerii, stimulând dezvoltarea instituțiilor necesare.

(3) Toate preocupările privind întreținerea, instruirea și educație copiilor orfani și a celor lipsiți de ocrotirea părinților revin statului și societății. Statul stimulează și sprijină activitățile de binefacere față de acești copii.”

Articolul 50 Ocrotirea mamei, copiilor și a tinerilor

„(1) Mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire specială. Toți copiii, inclusiv cei născuți în afara căsătoriei, se bucură de aceeași ocrotire socială.

(2) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor.

(3) Statul acordă alocațiile necesare pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copiilor bolnavi ori cu dizabilități. Alte forme de asistență socială pentru copii și tineri se stabilesc prin lege.

(4) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dăuna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise.

(5) Autoritățile publice asigură condiții pentru participarea liberă a tinerilor la viața socială, economică, culturală și sportivă a țării.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 67 Munca neremunerată în folosul comunității

„[...]”

(4) Munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată militarilor prin contract și persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani.

[...]”

Articolul 264¹

Conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică
cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe

„(1) Conducerea mijlocului de transport de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare

se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore, cu anularea dreptului de a conduce mijloace de transport.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. Autorul susține că prin Legea nr. 163 din 20 iulie 2017 legislatorul a exclus din articolul 67 alin. (4) din Codul penal interdicția aplicării muncii neremunerate în privința femeilor care au copii în vârstă de până la 8 ani. De asemenea, în cazul conducerii mijlocului de transport în stare de ebrietate cu grad avansat, articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal prevede munca neremunerată în folosul comunității în calitate de pedeapsă principală.

9. În acest context, autorul excepției menționează că după comiterea infracțiunii, inculpata a născut un copil și se află în concediul pentru îngrijirea copilului. În cazul sancționării inculpatei cu munca neremunerată în folosul comunității, ea va fi nevoită să se deplaseze la locul executării pedepsei și va întrerupe regimul de alimentare a copilului. Astfel, executarea eventualei pedepse poate avea un impact negativ asupra sănătății copilului. În acest sens, autorul excepției notează că prevederile contestate nu-i permit judecătorului să aibă în vedere situația particulară a inculpatei și să nu-i aplice munca neremunerată în folosul comunității.

10. Autorul notează că normele contestate nu au în vedere principiile stabilite de articolele 49 și 50 din Constituție, care prevăd că „statul facilitează, prin măsuri economice și prin alte măsuri, formarea familiei și îndeplinirea obligațiilor ce îi revin” și că „mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire specială”.

11. De asemenea, autorul excepției susține că munca neremunerată în folosul comunității contravine articolului 43 din Constituție, care îi garantează oricărei persoane dreptul la libera alegere a muncii și la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă. De vreme ce sancțiunea în discuție nu corespunde exigențelor acestui articol, ea contravine Constituției. Mai mult, autorul notează că sancțiunea în discuție reprezintă o muncă forțată, interzisă de articolul 44 din Constituție.

12. Prin urmare, autorul excepției susține că prevederile contestate contravin articolelor 4, 16, 20, 26, 36, 43, 44, 49, 50 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate, ridicată de avocatul părții în procesul pendinte la instanța de drept comun, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 67 alin. (4) și textul „cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal.

17. Curtea a stabilit, în jurisprudența sa, ca o condiție de admisibilitate a sesizării privind excepția de neconstituționalitate, și faptul că prevederile contestate trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei (a se vedea HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, punctul 1 din dispozitiv).

18. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care inculpata este acuzată de conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate, iar pedeapsa principală pentru comiterea acestei infracțiuni este munca neremunerată în folosul comunității. Prin urmare, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

19. Curtea observă că autorul sesizării a menționat articolele 4 [*drepturile și libertățile omului*], 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 26 [*dreptul la apărare*], 36 [*dreptul la ocrotirea sănătății*], 43 [*dreptul la muncă și la protecția muncii*], 44 [*interzicerea muncii forțate*], 49 [*protecția familiei și a copiilor orfani*], 50 [*ocrotirea mamei, copiilor și a tinerilor*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

20. Referitor la articolele 4, 16, 20, 26 și 36 din Constituție, Curtea reține că autorul excepției nu a motivat în ce măsură prevederile contestate afectează normele constituționale menționate. Potrivit articolelor 24 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 39 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea trebuie să fie motivată. În situații similare, Curtea a notat că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument. Dacă ar proceda la examinarea unei asemenea excepții de neconstituționalitate, Curtea l-ar înlocui pe autorul acesteia la formularea unor critici de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu (a se vedea DCC nr. 128 din 13 septembrie 2022, § 24).

21. Referitor la articolul 54 din Constituție, Curtea a subliniat, în jurisprudența sa, că acesta nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul excepției trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unor ingerințe în drepturile garantate de Constituție (a se vedea DCC nr. 112 din 8 septembrie 2022, § 20).

22. Cu privire la incidența articolului 43 din Constituție, Curtea reține că domeniul de aplicare al normelor contestate nu se extinde asupra dreptului la muncă al autoarei excepției, de vreme ce ele stabilesc o sancțiune pentru comiterea unei infracțiuni și sunt aplicate cu scopul de a descuraja persoana să comită noi infracțiuni. Sancțiunea contestată nu urmărește să afecteze activitatea profesională a acuzatului. De altfel, articolul 67 alin. (1) din Codul penal prevede că această sancțiune se execută în afara timpului serviciului de bază. Prin urmare, Curtea reține că articolul 43 din Constituție nu este incident în această cauză.

23. Cu privire la incidența articolului 44 din Constituție, în jurisprudența sa Curtea a reținut că munca neremunerată în folosul comunității, care reprezintă o pedeapsă alternativă detenției, nu constituie „muncă forțată”. Faptul că munca

prestată cu ocazia executării acestei pedepse are un caracter gratuit nu justifică calificarea sa ca muncă forțată, ci constituie elementul de constrângere al pedepsei în cauză, prin intermediul căreia se urmărește corectarea persoanei. Pedepsa cu muncă neremunerată în folosul comunității nu afectează, *per se*, articolul 44 din Constituție (a se vedea DCC nr. 123 din 3 august 2021, §§ 28-29; DCC nr. 190 din 21 decembrie 2021, § 23).

24. Cu privire la incidența articolelor 49 și 50 din Constituție, Curtea observă că aceste articole reglementează obligația statului de a proteja familia, maternitatea, copiii și tinerii și de a facilita, prin măsuri economice și prin alte măsuri, formarea familiei și îndeplinirea obligațiilor ce îi revin (articolul 49 alineatele (1) și (2)). De asemenea, Constituția prevede că mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire specială (articolul 50 alin. (1)).

25. În această cauză, Curtea constată că, într-adevăr, prin Legea nr. 163 din 20 iulie 2017, legislatorul a exclus din Codul penal interdicția aplicării muncii neremunerate în privința femeilor care au copii în vârstă de până la 8 ani. Totuși, Curtea observă că Codul penal prevede că munca neremunerată în folosul comunității poate fi prestată de la două la patru ore pe zi în timp de cel mult 18 luni, timp care se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești (articolul 67 alineatele (2) și (5) din Codul penal). Astfel, legea penală permite individualizarea executării sancțiunii muncii neremunerate în folosul comunității în funcție de situația particulară a acuzaților. Prin urmare, Curtea constată că autorul excepției nu a demonstrat incidența articolelor 49 și 50 din Constituție.

26. Așadar, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 67 alin. (4) și a textului „cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl avocat Dragoș Chetraru, în interesele dnei Irina Șarupici, parte în dosarul nr. 1-1999/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 30 martie 2023

DCC nr. 36

Dosarul nr. 171g/2022